

Unit 1: From Scripture to the Rabbis

יחידה 1: ממקרא לחז"ל

Introduction

"Midrash" is a reading method endorsed by Rabbinic Judaism for the authoritative interpretation of scripture, and follows fixed rules and patterns. In this course we will study various forms of *midrash* together, and it will help to have a copy of the Hebrew Bible accessible—I recommend the Jewish Publication Society Hebrew/English edition, if you need a translation—at hand when you learn with your *havruta*.

How old is *midrash*? The Rabbinic movement in Palestine began around the first century CE, but we can see from evidence both inside the Hebrew Bible and outside of it that the same methods of reading were already being employed several centuries previous. In this unit, we will focus on two interpretations of scripture *inside* scripture that can be characterized as "Proto-Midrash." In the next unit, we will see some pre-Rabbinic works that also employ the same methods, as well as some other ones which the Rabbis did not use. We will turn, in the third unit, to early Rabbinic *midrash*.

הקדמה

"מדרש" הוא שיטת קריאה בכתבי הקודש שהיה נהוגה בקרב היהדות הרבנית, שיטה שבעזרתה יצרה היהדות הרבנית הלכות ופירשה את פסוקי המקרא. המדרש הוא סוגה המצייתת לכללים ידועים ולתבניות קבועות. בקורס זה נלמד יחד סוגים מגוונים של מדרשים. מומלץ ללמוד עם תנ"ך שלם מודפס.

הקבוצה שאנו נוהגים לכנות חז"ל (חכמינו זיכרונם לברכה), או 'הרבנים' (כפי שנהוג לכנותם באנגלית) צצה בחברה היהודית בראשית המאה הראשונה לספירה, אך שיטת הקריאה המדרשית קדמה להם. כבר בתנ"ך עצמו, ובחיבורים מתקופת בית שני המאוחרים לו, ניכרות שיטות קריאה ופרשנות שהיו נהוגות בשלהי תקופת התנ"ך. ביחידה הראשונה, שתוקדש לפרשנות פנים מקראית, נעמוד על שני מקרים שבהם כתבי הקודש מפרשים את עצמם באופן שניתן לכנותו 'ניצני מדרש'. ביחידה השנייה נלמד קטעים מכמה יצירות קדם-רבניות שמשמשות באותן שיטות, וגם בשיטות שחז"ל בחרו שלא להשתמש בהן. ביחידה השלישית נכיר את המדרשים הרבניים הראשונים, מדרשי התנאים (הידועים בשם 'מדרשי הלכה', אף שיש בהם גם חומרים לא-הלכתיים).

Lesson 1: "Inner-Biblical Interpretation"

שיעור 1: פרשנות פנים מקראית

In this unit we will focus on two triads of biblical *pericopae* (which are units within scripture; the singular is *pericope*). Choose one of them, learn it and think with your *havruta*: do these units know about each other? Are they reacting to each other?

ביחידה זו נתמקד בשתי דוגמאות שבהן שלוש פרשיות מקראיות שונות עוסקות באותו עניין. למדו לפחות את אחת הפרשות עם החברותא שלכם, וחשבו: האם הפרשות מכירות זו את זו? האם הן מגיבות זו לזו?

1. The Passover Sacrifice

1. הפסח

Exodus 12:1-18

שמות יב:א-יח

¹The Lord said to Moses and Aaron in the land of Egypt: ²This month shall mark for you the beginning of the months; it shall be the first of the months of the year for you. ³Speak to the whole community of Israel and say that on the tenth of this month each of them shall take a lamb to a family, a lamb to a household. ⁴But if the household is too small for a lamb, let him share one with a neighbor who dwells nearby, in proportion to the

¹וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר. ²הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשִׁית חֳדָשִׁים רֵאשִׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדֶשׁ הַשָּׁנָה. ³דַּבְּרוּ אֶל-כָּל-עַדְת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּעֲשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית-אִבְתּוֹ שֶׂה לְבֵית-אִבְתּוֹ. ⁴וְאִם-יִמְעַט הַבַּיִת מִהַיּוֹת מִשֶּׂה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הִקְרִיב אֶל-בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נֶפֶשׁ אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ תִכְסּוּ-עַל-הַשֶּׂה. ⁵שֶׂה תְּמִים זָכַר בֵּן-שָׁנָה יְהִי לָכֶם מִן-הַקִּבְּשִׁים וּמִן-הָעֲדִים תִּקְחוּ. ⁶וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמַרְתּוֹ עַד אַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וּשְׁחַטוּ אֹתוֹ כָּל קֹהֵל עַדְת-יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבִים. ⁷וְלָקְחוּ מִן-הַדָּם

number of persons: you shall contribute for the lamb according to what each household will eat. ⁵Your lamb shall be without blemish, a yearling male; you may take it from the sheep or from the goats. ⁶You shall keep watch over it until the fourteenth day of this month; and all the assembled congregation of the Israelites shall slaughter it at twilight. ⁷They shall take some of the blood and put it on the two doorposts and the lintel of the houses in which they are to eat it. ⁸They shall eat the flesh that same night; they shall eat it roasted over the fire, with unleavened bread and with bitter herbs. ⁹Do not eat any of it raw, or cooked in any way with water, but roasted—head, legs, and entrails—over the fire. ¹⁰You shall not leave any of it over until morning; if any of it is left until morning, you shall burn it.

¹¹This is how you shall eat it: your loins girded, your sandals on your feet, and your staff in your hand; and you shall eat it hurriedly: it is a passover offering to the Lord.

¹²For that night I will go through the land of Egypt and strike down every first-born in the land of Egypt, both man and beast; and I will mete out punishments to all the gods of Egypt, I the Lord. ¹³And the blood on the houses where you are staying shall be a sign for you: when I see the blood I will pass over you, so that no plague will destroy you when I strike the land of Egypt.

¹⁴This day shall be to you one of remembrance: you shall celebrate it as a festival to the Lord throughout the ages; you shall celebrate it as an institution for all time. ¹⁵Seven days you shall eat unleavened bread; on the very first day you shall remove leaven from your houses, for whoever eats leavened bread from the first day to the seventh day, that person shall be cut off from Israel.

¹⁶You shall celebrate a sacred occasion on the first day, and a sacred occasion on the seventh day; no work at all shall be done on them; only what every person is to eat, that alone may be prepared for you. ¹⁷You shall observe the [Feast of] Unleavened Bread, for on this very day I brought your ranks out of the land of Egypt; you shall observe this day throughout the ages as an institution for all time. ¹⁸In the first month, from the fourteenth day of the month at evening, you shall eat unleavened bread until the twenty-first day of the month at evening.

Deuteronomy 16:1-8

¹Observe the month of Abib and offer a passover sacrifice to the Lord your God, for it was in the month of Abib, at night, that the Lord your God freed you from Egypt.

ונתנו על-שתי המזוזות ועל-המשקוף על הבתים אשר-יאכלו אתם. ⁸ואכלו את-הבשר בלילה הזה צלי-אש ומצות על-מרים יאכלוהו. ⁹אל-תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם-צלי-אש ראשו על-קרעיו ועל-קרבו. ¹⁰ולא-תותרו ממנו עד-בקר והנותר ממנו עד-בקר באש תשרפו.

¹¹וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אתו בחפזון פסח הוא לה. ¹²ועברתי בארץ-מצרים בלילה הזה והכיתי כל-בכור בארץ מצרים מאדם ועד-בהמה ובכל-אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה'. ¹³והיה הדם לכם לאת על הבתים אשר אתם שם וראיתי את-הדם ופסחתי עלכם ולא-יהיה בכם נגף למשחית בהכתי בארץ מצרים.

¹⁴והיה היום הזה לכם לזכרון וחגגתם אתו חג לה' לדרתיכם חקת עולם תחגגוהו. ¹⁵שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי כל-אכל חמץ ונקרתה הנפש הוא מישראל מיום הראשון עד-יום השבעי.

¹⁶וביום הראשון מקרא-קדש וביום השביעי מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכה לא-יעשה בהם אך אשר יאכל לכל-נפש הוא לבדו יעשה לכם. ¹⁷ושמרתם את-המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את-צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את-היום הזה לדרתיכם חקת עולם. ¹⁸בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות עד יום האחד ועשרים לחדש בערב.

דברים טז:א-ח

¹שמור את-חדש האביב ועשית פסח לה' אלהיך כי בחדש האביב הוציאתך ה' אלהיך ממצרים לילה. ²וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר במקום אשר-יבחר ה' לשכן שמו שם. ³לא-תאכל עליו חמץ

²You shall slaughter the passover sacrifice for the Lord your God, from the flock and the herd, in the place where the Lord will choose to establish His name. ³You shall not eat anything leavened with it; for seven days thereafter you shall eat unleavened bread, bread of distress—for you departed from the land of Egypt hurriedly—so that you may remember the day of your departure from the land of Egypt as long as you live. ⁴For seven days no leaven shall be found with you in all your territory, and none of the flesh of what you slaughter on the evening of the first day shall be left until morning.

⁵You are not permitted to slaughter the passover sacrifice in any of the settlements that the Lord your God is giving you; ⁶but at the place where the Lord your God will choose to establish His name, there alone shall you slaughter the passover sacrifice, in the evening, at sundown, the time of day when you departed from Egypt. ⁷You shall cook and eat it at the place that the Lord your God will choose; and in the morning you may start back on your journey home. ⁸After eating unleavened bread six days, you shall hold a solemn gathering for the Lord your God on the seventh day: you shall do no work.

2 Chronicles 35:7-18

⁷Josiah donated to the people small cattle—lambs and goats, all for passover sacrifices for all present—to the sum of 30,000, and large cattle, 3,000—these from the property of the king. ⁸His officers gave a freewill offering to the people, to the priests, and to the Levites. Hilkiyah and Zechariah and Jehiel, the chiefs of the House of God, donated to the priests for passover sacrifices 2,600 [all cattle] and 300 large cattle. ⁹Conaniah, Shemaiah, and Nethanel, his brothers, and Hashabiah and Jeiel and Jozabad, officers of the Levites, donated 5,000 [all cattle] and 500 large cattle to the Levites for passover sacrifices.

¹⁰The service was arranged well: the priests stood at their posts and the Levites in their divisions, by the king's command. ¹¹They slaughtered the passover sacrifice and the priests [received its blood] from them and dashed it, while the Levites flayed the animals. ¹²They removed the parts to be burnt, distributing them to divisions of the people by clans, and making the sacrifices to the Lord, as prescribed in the scroll of Moses; they did the same for the cattle. ¹³They roasted the passover sacrifice in fire, as prescribed, while the sacred offerings they cooked in pots, cauldrons, and pans, and conveyed them with dispatch to all the people. ¹⁴Afterward they provided for themselves and the priests, for the Aaronite

שבֵּעַת יָמִים תֹּאכַל-עָלָיו מִצֹּאת לֶחֶם עִנִּי כִּי בַחֲפָזוֹן יִצְאֶת מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת-יוֹם יִצְאֶתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. ⁴וְלֹא-יֵרָאֶה לְךָ שָׂאֵר בְּכָל-גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא-יִלִּין מִן-הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרְב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר.

⁵לֹא תוּכַל לִזְבַּח אֶת-הַפֶּסַח בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ. ⁶כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁכְן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת-הַפֶּסַח בְּעֶרְב כָּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד יִצְאֶתְךָ מִמִּצְרַיִם. ⁷וּבִשְׁלֵת וְאָכַלְתָּ בַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפְנִיתָ בַבֹּקֶר וְהִלַּכְתָּ לְאֹהֲלֶיךָ. ⁸שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּאת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה.

דברי הימים ב לה:ז-יח

⁷וַיֹּרֵם יְאֹשִׁיָּהוּ לְבָנֵי הָעָם צֹאן כְּבָשִׂים וּבְנֵי-עִזִּים הַכֹּל לַפֶּסַחִים לְכָל-הַנֶּמְצָא לְמִסְפַּר שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּבִקְרָה שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אֵלֶּה מִרְכֹּשׁ הַמֶּלֶךְ: ⁸וְשָׂרְיָו לַנְּדָבָה לַעַם לְכַהֲנָיִם וְלַלְוִיִּם הָרִימוּ חֲלִיקָהּ וּזְכָרְיָהוּ וַיְחִיאֵל נְגִידֵי בֵּית הָאֱלֹהִים לְכַהֲנָיִם נָתְנוּ לַפֶּסַחִים אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּבִקְרָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת: ⁹וְכַנְנְיָהוּ וְשִׁמְעִיָּהוּ וְנַתְנָאֵל אַחֲיוֹ וְחִשְׁבִּיָּהוּ וַיַּעֲיָאֵל וַיִּזְבְּדוּ שָׂרֵי הַלְוִיִּם הָרִימוּ לַלְוִיִּם לַפֶּסַחִים חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וּבִקְרָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת:

¹⁰וַתִּכּוֹן הָעֲבוּדָה וַיַּעֲמְדוּ הַכַּהֲנָיִם עַל-עַמֻּדָם וְהַלְוִיִּם עַל-מַחְלְקוֹתָם כַּמִּצְוֹת הַמֶּלֶךְ: ¹¹וַיִּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח וַיִּזְרְקוּ הַכַּהֲנָיִם מִיָּדָם וְהַלְוִיִּם מִפְּשִׁיטֵיהֶם: ¹²וַיִּסְרוּ הָעֹלָה לְתֵתָם לְמַפְלְגוֹת לְבַיִת-אֲבוֹת לְבָנֵי הָעָם לְהַקְרִיב לָהֶם כְּתוּב בְּסֵפֶר מֹשֶׁה וְכֵן לַבֹּקֶר: ¹³וַיִּבְשְׁלוּ הַפֶּסַח בְּאֵשׁ כַּמִּשְׁפָּט וְהִקְדְּשִׁים בְּשָׂלוֹ בְּסִירוֹת וּבַדָּוָיִם וּבַצְּלָחוֹת וַיִּרְצֻוּ לְכָל-בְּנֵי הָעָם: ¹⁴וְאַחַר הִכְיָנוּ לָהֶם וּלְכַהֲנָיִם כִּי הַכַּהֲנָיִם בְּנֵי אֶהֱרֹן בְּהַעֲלוֹת הָעוֹלָה וְהַחֲלָבִים עַד-לִילָה וְהַלְוִיִּם הִכְיָנוּ לָהֶם וּלְכַהֲנָיִם בְּנֵי אֶהֱרֹן: ¹⁵וְהַמְשֻׁרְרִים בְּנֵי-אֶסָף עַל-מַעֲמָדָם כַּמִּצְוֹת דָּוִד וְאֶסָף וְהַיָּמִן וַיִּדְתָּן חוּזָה הַמֶּלֶךְ וְהַשְּׁעָרִים לְשַׁעַר וְשַׁעַר אֵין לָהֶם לְסוּר מֵעַל עַבְדָּתָם כִּי-אַחִיהֶם הַלְוִיִּם הִכְיָנוּ לָהֶם: ¹⁶וַתִּכּוֹן כָּל-עֲבוּדַת ה' בַּיּוֹם הַהוּא לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְהָעֹלֹת עֲלוֹת עַל מִזְבַּח ה' כַּמִּצְוֹת הַמֶּלֶךְ יְאֹשִׁיָּהוּ: ¹⁷וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים אֶת-הַפֶּסַח בְּעֵת

priests were busy offering the burnt offerings and the fatty parts until nightfall, so the Levites provided both for themselves and for the Aaronite priests. ¹⁵The Asaphite singers were at their stations, by command of David and Asaph and Heman and Jeduthun, the seer of the king; and the gatekeepers were at each and every gate. They did not have to leave their tasks, because their Levite brothers provided for them. ¹⁶The entire service of the Lord was arranged well that day, to keep the Passover and to make the burnt offerings on the altar of the Lord, according to the command of King Josiah. ¹⁷All the Israelites present kept the Passover at that time, and the Feast of Unleavened Bread for seven days. ¹⁸Since the time of the prophet Samuel, no Passover like that one had ever been kept in Israel; none of the kings of Israel had kept a Passover like the one kept by Josiah and the priests and the Levites and all Judah and Israel there present and the inhabitants of Jerusalem.

ההיא וְאֶת־חַג הַמִּצּוֹת שִׁבְעַת יָמִים: ¹⁸וְלֹא־נִעְשָׂה פֶסַח כְּמִהוּ בְיִשְׂרָאֵל מִיָּמֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וְכָל־מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל | לֹא־עָשׂוּ כַפֶּסֶח אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל־יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם:

How should the Passover sacrifice be prepared, in each source?

איצד, על פי כל מקור, יש להכין את קורבן הפסח?

How does Chronicles solve the contradiction between Exodus and Deuteronomy?

איצד המקור בדברי הימים מיישב את הסתירה בין שמות לבין דברים?

2. The Slave Laws

2. דיני העבדים

Exodus 21:1-11

שמות כא:א-יא

¹These are the rules that you shall set before them:

¹וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לִפְנֵיהֶם:

²When you acquire a Hebrew slave, he shall serve six years; in the seventh year he shall go free, without payment. ³If he came single, he shall leave single; if he had a wife, his wife shall leave with him. ⁴If his master gave him a wife, and she has borne him children, the wife and her children shall belong to the master, and he shall leave alone. ⁵But if the slave declares, "I love my master, and my wife and children: I do not wish to go free," ⁶his master shall take him before God. He shall be brought to the door or the doorpost, and his master shall pierce his ear with an awl; and he shall then remain his slave for life.

²כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבְשִׁבְעַת יָצָא לְחֻפְשֵׁי חָנָם: ³אִם־בְּגִפּוֹ יָבֵא בְּגִפּוֹ יֵצֵא אִם־בְּעַל אִשָּׁה הוּא וַיִּצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמוֹ: ⁴אִם־אֲדָנָיו יִתְּנֶלּוּ אִשָּׁה וַיִּלְדֶּה־לּוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּיהָ תִהְיֶה לְאֲדֹנָיָהּ וְהוּא יֵצֵא בְּגִפּוֹ: ⁵וְאִם־אָמַר יֹאמֵר הָעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת־אֲדֹנָי אֶת־אִשְׁתִּי וְאֶת־בְּנֵי לֹא אֵצֵא חֻפְשִׁי: ⁶וְהִגִּישׁוּ אֲדָנָיו אֶל־הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל־הַדָּלֶת אוֹ אֶל־הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדָנָיו אֶת־אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ לְעֹלָם:

⁷When a man sells his daughter as a slave, she shall not be freed as male slaves are. ⁸If she proves to be displeasing to her master, who designated her for himself, he must let her be redeemed; he shall not have the right to sell her to outsiders, since he broke faith with her.

⁷וְכִי־יִמְכַר אִישׁ אֶת־בִּתּוֹ לְאִמָּה לֹא תִצָּא כְצֵאת הָעֶבְדִּים: ⁸אִם־רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנָיָהּ אֲשֶׁר־לוֹ יַעֲדָה וְהִפְדָּה לְעַם נָכְרִי לֹא־יִמְשַׁל לְמִכְרָהּ בְּבָגְדוֹ־כָּה:

⁹And if he designated her for his son, he shall deal with her as is the practice with free maidens. ¹⁰If he marries another, he must not withhold from this one her food, her clothing, or her conjugal rights. ¹¹If he fails her in these three ways, she shall go free, without payment.

וְאִם-לְבָנוּ יִעֲדְנָה כְּמִשְׁפֹּט הַבְּנוֹת יַעֲשֶׂה-לָּהּ: ¹⁰אִם-אֶחְרָת יִקְחָלּוּ שְׂאֲרָהּ כְּסוּתָהּ וְעִנְתָּהּ לֹא יִגְרַע: ¹¹וְאִם-שְׁלֹשׁ-אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָּהּ וַיִּצְאָה חֲנֹם אִין כְּסָף:

Leviticus 25:39-46

³⁹If your kinsman under you continues in straits and must give himself over to you, do not subject him to the treatment of a slave. ⁴⁰He shall remain with you as a hired or bound laborer; he shall serve with you only until the jubilee year. ⁴¹Then he and his children with him shall be free of your authority; he shall go back to his family and return to his ancestral holding.—⁴²For they are My servants, whom I freed from the land of Egypt; they may not give themselves over into servitude.—⁴³You shall not rule over him ruthlessly; you shall fear your God. ⁴⁴Such male and female slaves as you may have—it is from the nations round about you that you may acquire male and female slaves. ⁴⁵You may also buy them from among the children of aliens resident among you, or from their families that are among you, whom they begot in your land. These shall become your property: ⁴⁶you may keep them as a possession for your children after you, for them to inherit as property for all time. Such you may treat as slaves. But as for your Israelite kinsmen, no one shall rule ruthlessly over the other.

³⁹וְכִי-יִמּוּךְ אַחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַר-לְךָ לֹא-תַעֲבֹד בּוֹ עַבְדֵּת עֶבֶד: ⁴⁰כְּשֹׁכִיר כְּתוֹשֵׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד-שְׁנַת הַיָּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ: ⁴¹וַיֵּצֵא מֵעִמָּךְ הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל-מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל-אַחֲזַת אֲבֹתָיו יָשׁוּב: ⁴²כִּי-עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר-הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִמְכְרוּ מִמִּכְרֵת עֶבֶד: ⁴³לֹא-תִרְדֶּה בּוֹ בְּפָרֶךְ וַיֵּרֵאת מֵאֱלֹהֶיךָ: ⁴⁴וְעֲבָדְךָ וְאַמְתָּךְ אֲשֶׁר יִהְיוּ-לְךָ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבְתֵיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ עֶבֶד וְאִמָּה: ⁴⁵וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים הַגֵּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאֶרְצְכֶם וְהָיוּ לְכֶם לְאַחֲזָה: ⁴⁶וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרִשְׁתָּ אַחֲזָה לְעֹלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ וּבְאֲחֵיכֶם בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאֲחִיו לֹא-תִרְדֶּה בּוֹ בְּפָרֶךְ:

ויקרא כה:לט-מו

Deuteronomy 15:12-18

¹²If a fellow Hebrew, man or woman, is sold to you, he shall serve you six years, and in the seventh year you shall set him free. ¹³When you set him free, do not let him go empty-handed: ¹⁴Furnish him out of the flock, threshing floor, and vat, with which the Lord your God has blessed you. ¹⁵Bear in mind that you were slaves in the land of Egypt and the Lord your God redeemed you; therefore I enjoin this commandment upon you today.

¹²כִּי-יִמְכַר לְךָ אַחִיךָ הָעֵבֶרִי אוֹ הָעֵבֶרְיָה וְעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבִשְׁנַת הַשְּׁבִיעִית תִּשְׁלַחְנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ: ¹³וְכִי-תִשְׁלַחְנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא תִשְׁלַחְנוּ רֵיקָם: ¹⁴הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצֹּאֲנֶךָ וּמִגֵּרְנֶךָ וּמִיִּקְבֶּךָ אֲשֶׁר בְּרִכָּה ה' אֱלֹהֶיךָ תִתְּנוּ-לוֹ: ¹⁵וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדֶּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ עַל-כֵּן אֲנִי מְצַוְךָ אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה הַיּוֹם:

דברים טו:יב-יח

¹⁶But should he say to you, “I do not want to leave you”—for he loves you and your household and is happy with you—¹⁷you shall take an awl and put it through his ear into the door, and he shall become your slave in perpetuity. Do the same with your female slave. ¹⁸When you do set him free, do not feel aggrieved; for in the six years he has given you double the service of a hired man. Moreover, the Lord your God will bless you in all you do.

¹⁶וְהָיָה כִּי-יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֶהְבֶּךָ וְאֶת-בֵּיתְךָ כִּי-טוֹב לוֹ עִמָּךְ: ¹⁷וְלָקַחְתָּ אֶת-הַמַּרְצֵעַ וְנִתְּנָה בְּאָזְנוֹ וּבִדְלַת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם וְאִף לְאִמָּתְךָ תַּעֲשֶׂה-כֵן: ¹⁸לֹא-יִקְשָׁה בְּעֵינֶיךָ בְּשִׁלַּחְךָ אֹתוֹ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֵה שָׂכָר שֹׁכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבִרְכָה ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה:

How should Israelites treat Hebrews who are enslaved to them according to each source?

כיצד, על פי כל מקור, צריכים בני ישראל להתייחס ל'עבדים העברים' שנמכרו להם?

What verbal cues do Leviticus and Deuteronomy pick up from Exodus, and how do they each modify the laws in Exodus?

אילו ביטויים שואלים ויקרא ודברים מספר שמות, וכיצד כל אחד מהם משנה את הדין בספר שמות?

Which version of the Slave law makes the most sense to you?

איזו גרסה של דיני העבדים נראית לכם סבירה ביותר?

Discuss:

דין:

If you had to decide, how would you determine the authoritative and binding version of these laws?

לו אתם הייתם צריכים להחליט, איך הייתם קובעים מהי הגרסה המוסמכת והמחייבת של החוקים הללו?

What could persuade you that you made the right decision?

איך הייתם יודעים שאתם צודקים בהחלטתכם?

In each of these cases we can see that a laconic or troubling law in an early source is reworked, reread and re-written in later sources: Leviticus, Deuteronomy and Chronicles. This process is the beginning of the midrashic method: a sacred and binding text is hard to understand or to implement, which leads to an intensification of reading and commenting in order to maintain the sanctity of the text while changing its meaning.

בכל אחד מהמקרים הללו מופיע במקור הקדום יותר חוק בעייתי או בלתי מובן, אשר נקרא ונכתב מחדש במקורות המאוחרים לו. בדוגמה הראשונה דברי הימים מאחד את שמות ודברים; בדוגמה השנייה דברים וויקרא מתייחסים לחוק בשמות. תהליך זה הוא ראשיתה של השיטה המדרשית שלוקחת טקסט קדוש ומחייב אשר מתגלה כקשה להבנה או ליישום, וקוראת אותו מחדש בפרשנות אינטנסיבית שנועדה להגן על קדושת הטקסט תוך כדי שינוי משמעותו.